

Према немачким подацима у бомбардовању Београда 6. априла 1941. погинуло је преко 4.000 људи. Домаћи извори наводе да је било око 3.000 погинулих, али се и једни и други слажу да је начињена непроцењива материјална штета.

Ваздухопловне снаге Краљевине Југославије биле су малобројне и лоше опремљене у односу на немачку војну силу. Али ако није било довољно авиона, ако су команде стизале "коњским колима, а не радио везом, ако се зна да је Југославија потписала капитулацију већ 17. априла, ипак међу пилотима је било храбрих људи који су своје задатке обављали савесно. Један од таквих је и поручник Велизар Вучковић који је успео да током свог дугог и бурног живота напише књигу "Хроника једног ваздухопловца" и ту осветли многе детаље априлског рата.

Последњу деценију ЦЦ века чика Веља је провео у Немачкој у коју се доселио из Бразила. Њега нисам никада видео, али сам са њим разговарао телефоном за једну емисију Радио Београда 1998. Једва је пристао да говори јер је тврдио да нема леп глас за микрофон. Његова прича о бомбардовању немачких трупа на положаје код Страцина говори о јунаштву наших пилота. Пред вама је део овог сведочанства.

Наши авиони над Немцима

"Већ смо се приближавали непријатељској колони и са висине од око 300 метара, пикирамо на колону до на висину од 20-30 метара, али летимо некако незгодно, не директно изнад пута, већ некако лево од пута за једно 30-40 метара. што ми смета и брзо терам пилота да ми пут ухвати право по дужини. Он окреће удесно, али сада опет превише и прелази пут са друге стране за једно 10-20 метара. Већ смо над непријатељем.

Немци скачу из возила и беже у гомилама лево и десно од пута. Немам више времена, већ смо добили баражну ватру и летимо као кроз један простор пун усијаних кокица, а плех нашег авиона пуца од погодака.

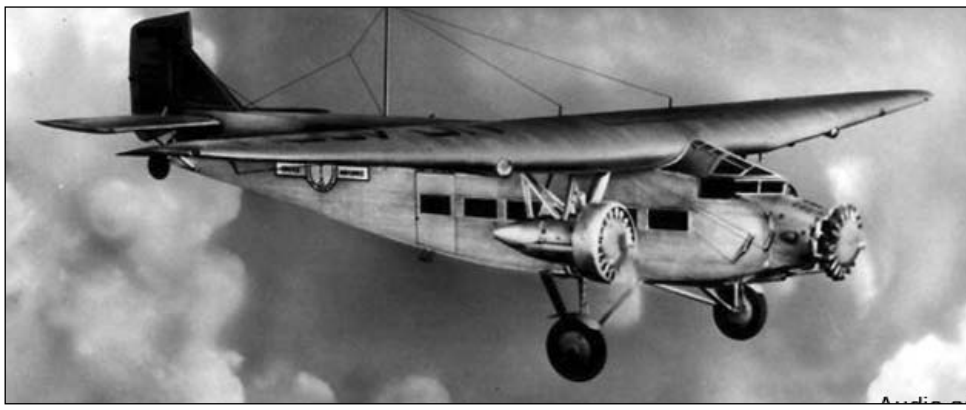
Брзо окидам бомбе од 100 кг....прву, другу, трећу, четврту. Једну видех где паде у гомилу бежећих Немаца. Гужва од експлозије и људских тела. Остале бомбе не видех, не знам зашто, а нисам имао времена ни да мислим на то. Ударим пилота вичући...." готово "... на десно у планину ". До Козјака 10 километара. Мајор Лозић виче..." Где су пратиоци?" Тражим их.

Једнога видех, наредник Јовановић и поручник Глумац. Трећег, водника Павловића, не видим. Поручник Глумац, видевши густину ватре, бацио је одмах све бомбе и одмах окренуо за нама. Водник Павловић пак, пошто је бадио бомбе, напушта тројку и оштрим заокретом на лево, да би избегао ватру у коју смо улетели, али у заокрету изложио је целу површину авиона непријатељској одбрани, која је била вешто постављена на пар стотина метара лево и десно од пута, те буде изрешетан, тако да је једва стигао до Ниша и тамо се спустио.

Заборављене бомбе

Бриге нам је задавао трећи пратиоц, шта је са њиме, те смо га стално тражили на небу, ипак смо били сретни да смо задатак извршили и да се враћамо кући.

У ниском лету смо опет подилазили планини Козјак, и већ смо били скоро

СВЕДОЧАНСТВО: Априлски рат 1941.

ЗАБОРАВЉЕНЕ БОМБЕ

Из дневника ваздухопловца Велизара Вучковића

У Новом Саду 1938. године

на врху гребена, када приметих да моје контролне лампе показују да сам бадио само једну бомбу од 100 кг, а још три су остале у авиону.

Ухватио ме бес од муке, како је дошло до тога? Објашњење је било следеће... У авиону преда мном имам два реда по 4 прекидача са одговарајућим контролним лампама. Горњи ред прекидача је био за 12 комада малих бомби од 12 кг, а доњи ред за 4 бомбе од 100 кг.

Могao сам одбацити све бомбе одједном, или једну по једну, прекидајући одговарајуће прекидаче један за другим. Ја сам изабрао једну по једну,

О страсти да остане документ

Када сам се први пут чуо телефоном са Велизаром Вучковићем, било је то 1997. дакле годину дана пре оног укључивања телефоном у радио програм, он ми је рекао да спрема књигу "Успомене једног ваздухопловца". Чак ми је послао и обиман рукопис са питањем, какве су моје примедбе. Поред осталог одговорио сам му да има доста штампарских грешака и да би требало неко то да уради професионално. Рекао ми је: "Не брините.

Научио сам да радим на компјутеру у осамдесетој години. Сад учим програм за прелом књиге, па ћу сам да унесем текст, исправим грешке и преломим је...". Пре десет година на стигла ми је та књига, штампана је у Немачкој великог формата, са 430 страна густо штампаног текста и обиљем фотографија.

Као што је и рекао, све је урадио сам. Тада је имао 83 године. Ову књигу доживео сам као још једну победу пилота Вучковића.

јер тако је веће појединачно дејство. Прву бомбу сам припремио и активирао прекидач још за време лета од Бијељине, и сада је требало само притиснути дугме, које ми је било на гајтану у рукама.

Остале прекидаче, мислио сам, активираћу када будемо над непријатељем. Међутим, када смо били над непријатељем, прву бомбу сам откачио јер је већ била активирана, а

прекидаче...други...трећи...и четврти, у брзини, ја сам обарао горње прекидаче за мале бомбе, уместо доње прекидаче за велике бомбе. И шта сада да радим?!

Да се враћам поново над непријатељем и опет у ону ватру, требало је стиснути зубе. Кроз главу ми лете мисли великом брзином. Да бомбе вратим натраг у Бијељину? Срамота, шта ће ми рећи другови. Био над непријатељем и вратио бомбе. Да их бацам у планину? Срамота од мојег пратиоца. Смејали смо се Италијанима, када су у рату противу Грка, бацали бомбе код Битоља у планину.

Дакле, натраг и ништа друго. Трeбало ми је пар секунди, док сам савладао себе и скупио снагу да викнем мајору Лозићу: "Натраг! Шта је", пита ме мајор Лозић уплашено. Нисам бадио три велике бомбе, одговорих. Лозић је измахнуо руком да ме удари, али ме није ударио, али исто тако није хтео ни натраг. По други пут сам му викнуо натраг, али он опет није хтео. По трећи пут сам се раздрао - Натраг! И онда је окренуо.

И њему су летеле исте мисли кроз главу као и мени, јер вратићемо се натраг, и ја ћу поднети извештај, да пилот није хтео натраг.

Окренуо је авион, јер није имао куд, као ни ја. Тако су бомбе истрешене на непријатеља и задатак је извршен до краја.

Само машта може да замисли ове стравичне призоје, страха, панике и јунаштва у исто време, које су доживљавали ови летачи који смрт гледају уживо.

Причу о бомбардовању Страцина поручника Велизара Вучковића као и друге узбудљиве исповести пилота априлског рата које сам сретао, објавио сам у аудио издању "књиге које говоре" под називом "Пилоти говоре".

То су аутентичне приче забележене гласовима ових хероја и сачуване за све генерације које буде занимала истина о Априлском рату.

Драгослав Симић, sicke@sbb.co.yu

ЈУБИЛЕЈ СРПСКОГ ВОЈВОДСТВА

Ове године се у Сремским Карловцима обележава 160 година од Мајске скупштине, одржане почетком маја 1848, када је проглашено Српско војводство. Као и 90. годишњици одржавања Велике народне скупштине Срба, Буњеваца, Шокаца и осталих Словена из Баната, Бачке и Барање, одржаној у Новом Саду 25. новембра (по новом календару) 1918, када је донета одлука о присаједињењу Краљевини Србији. Убрзо су сличну одлуку донели и Сремци.

Скуп 1918. био је завршни чин дуготрајне и мукотрпне борбе српског народа у Војводини за слободу и националну равноправност, у коју је уграђен огроман број људских жртава и пролазак кроз невиђени терор и геноцид. А управо клица уједињених тежњи да се организовано изрази национална припадност српског народа и жеља за аутономијом у тадашњој Аустријској царевини и самосталношћу у односу на Беч и Пешту - представљала је Мајска скупштина у Сремским Карловцима.

Сабор је сазвао митрополит Јосиф Рајачић, а у оквиру проглашеног Српског војводства, нашле су се области Бачке, Барање, Срема и Баната. За војводу је изабран аустријски пуковник српске националности Стеван Шуљикац, а дотадашња Митрополија проглашена је Патријаршијом. Титулу патријарха понео је управо Јосиф Рајачић који је у историји српског народа, посебно преко Дунава и Саве, оставио дубоке трагове. Познат и по томе што је у својству српског патријарха по православном обичају усталичио на хрватски престо бана Јосипа Јелачића, Рајачић није био само духовни, него и политички и војни вођа Срба, а помагао је и у просветном развоју. У време док је био карловачки митрополит, отворен је велики број српских школа, као и патријаршијска библиотека и штампарија.

Историјски назив за Војводину до 1860. године (када је прикључено Угарској) био је Војводство Србија и Тамишки Банат, а аустријски цар Фрањо Јосиф Први је носио титулу Велики војвода Војводства Србије. Задржао је и после 1860. а њу је понео и његов наследник цар Карло Први све до 1918, када се хабзбуршко царство распало.

Српско војводство Војводина, упоредо са аутономијом добило је и "Устав за Војводину Српску". Као своје, преузело је државне симболе Кнежевине Србије и, према члану 12 "Устава за Војводину Српску", за службену заставу узело српску народну црвено-плаво-белу тробојку и, као свој, грб Кнежевине Србије. С. Живковић